

חסד ואמת

פרשת נח

א. "נח איש צדיק תמים הנה"

רבי פתח, (שם ח, כא) וַיִּרְחַח ה' אֶת רֵיחַ הַנְּחִיחַם וַיֹּאמֶר לֹא אֶסְפָּא לְקַלְל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. פְּשִׁיזָא נַח מִן הַתְּבָה, פְּתַח עֵינָיו, וְרָאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֶרֶב. הַתְּחִיל בּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּשִׁבִיל חַטָּאת הָאָדָם אוֹ בְּשִׁבִיל הַשּׁוֹטִים תֵּאבֵד עוֹלָמְךָ? לְמָה בְּרָצַתְּם, אוֹ זֶה אוֹ זֶה. יֵשׁ לָךְ לַעֲשׂוֹת - אוֹ שְׂלֵא תִבְרָא אָדָם, אוֹ שְׂלֵא תֵאבֵד הָעוֹלָם. הִעֲלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הָרִיחַ עֲלָה לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ. אָמַר רַבִּי, שְׂלֵשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו: רֵיחַ עוֹלָתוֹ, וְרֵיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרֵיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הִנִּיחַ רֵיחַ בְּעוֹלָם שְׂנוּם לְפָנָיו כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָךְ צָוָה וַאֲמַר (בַּמִּדְבָר כח, א) רֵיחַ נִיחִיחַ תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר, רֵיחַ שֶׁהַקְרִיב נַח לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רֵיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה וְכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים.

רבי איבוי אָמַר, נַח חָכֵם הָיָה, וְהִנֵּה מִבֵּין לַחַיִּישׁת וְצִפְצוּף כָּל הַנְּבִרָאִים וְרַמְיָוִתָם, וְכִשְׁהִיָה בַתְּבָה, אָמַר: יוֹדַע אֲנִי שְׂאִין פִּקְסָם בְּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב לְדַעַת מִמֶּנּוּ סִימָן בְּעוֹלָם, מִיָּד (בראשית ח, ז) וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב. אָמַר רַבִּי חֵיָא, וְאִיךָ עוֹשֶׂה קֵדָ? וְהָרִי אָמַר רַבִּי בּוּ, אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּל בְּאוֹתָם הַמְּנַחֲשִׁים בְּעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי הוּא בְּכָלֵל (ויקרא יט) לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוִנוּ, אֲפִלּוּ כָּל נְחוּשׁ בְּעוֹלָם. אֲלָא, אָמַר רַבִּי חֵיָא, לְמָה שְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב? שְׂאֲמַר רַבִּי חֵיָא, מִצְטַעַר הִנֵּה נַח יוֹתֵר עַל אֲבָדָן הָעוֹלָם. אָמַר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יְדַעְתִּי כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא רַחֲמָתָ עַל עוֹלָמְךָ, וְנִהְפַךְ רַחֲמֵינוּ לְאַכְזָרוֹת. אַתָּה לֹא רַחֲמָתָ עַל בְּנֵיךָ, יֵצֵא זֶה שְׂאִינוּ מִרַחֲמֵי עַל בְּנֵינוּ, וְנִהְפַךְ לְהֵם לְאַכְזָרִי. וּלְפִיכָךְ שְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, רָמַז הוּא שְׂרָמֵז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי לֹא כָתוּב בּוֹ "אִישׁ צָדִיק תְּמִיִּם הִנֵּה", וְהֵאִיךָ הֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלָפֵי מַעֲלָה? אָמַר רַבִּי חֵיָא, מֵרַב צִעְרוֹ הוּא שְׂאֲמַר, שְׁהָרִי שְׂנִינּוּ, מִנֵּינּוּ שְׂאִין דְּנִין אֶת הָאָדָם לְפִי צִעְרוֹ? שְׂנֵאָמַר (איוב לד) "אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בַהֲשִׁפְלִי". אַף עַל פִּי שֶׁהֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלָפֵי מַעֲלָה, אֵינּוּ דִּינּוּ כְּמִזִּיד, אֲלָא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת, לְפִי צִעְרוֹ.

ב. "ויאמר אלהים לנח קח כל בשר בראלף בא לפני מי מלאה הארץ חמס מפניהם"

תָּנוּ רַבָּנָן, מָה הַשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַח, כְּשִׁיזָא מִן הַמִּיבָה וְרָאָה כָּל הָעוֹלָם חֶרֶב, וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת עָלָיו, וַאֲמַר, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, נִקְרָאתָ רַחוּם, הִנֵּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. הַשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה שׁוֹטָה, כַּעַת אֲמַרְתָּ אֶת זֶה, וְלֹא בְּזַמַּן שְׂאֲמַרְתִּי לָךְ בְּלִשׁוֹן רַבָּה, כִּי אַתָּה רִאִיתִי צָדִיק לְפָנָיו בְּדוֹר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מִבִּיא אֶת הַמַּבּוּל כּוֹי לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר כּוֹי, עֲשֵׂה לָךְ תְּבַת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל זֶה הִתְעַפְּבִית עִמָּךְ, וְאַמַּרְתִּי לָךְ כְּדִי שִׁתְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאִזּוּ שִׁשְׁמַעְתָּ שְׂאֻתָּה תִּנְצַל בַּתְּבָה, לֹא נִכְנָסָה בְּלִבְךָ רַעַת הָעוֹלָם, וְעַשִׂיתָ תְּבָה וְנִצַּלְתָּ. וְכַעַת שְׂנֵאָבֵד הָעוֹלָם, פְּתַחַת פִּיד לְדַבֵּר לְפָנָיו בְּקִשּׁוֹת וְתַחֲנוּגִים!?

כִּינּוּ שְׂרָאָה כָּךְ נַח, הַקְרִיב עוֹלוֹת וְקָרְבָנוֹת, שְׁכַתּוּב (שם ח) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וְרָאָה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ וּבֵין נַח. נַח לֹא הִגִּן עַל דּוֹרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עָלָיו כְּאַבְרָהָם. שְׁפִינּוּ שְׂאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם יח, כ) "זַעַקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה כִּי רַבָּה", מִיָּד - וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, וְהִרְבָּה דְּבָרִים כְּנִגַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שְׂאֵם יִמְצֵא שֵׁם עֲשָׂרָה צְדִיקִים שְׁיִכַּפֵּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבִילָם. וְחֻשָּׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ עֲשָׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו וְחַתָּנָיו, וְלָכֵן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֹּא מִשָּׂה וְהִגֵּן עַל כָּל הַדּוֹר. כִּינּוּ שְׂאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׂה, יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ, סְרוּ מֵהָר מִן הַדְּרָךְ - מַה כָּתוּב בּוֹ? (שמות לב) "וַיַּחֲל מִשָּׂה". מַהוּ וַיַּחֲל? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאֲחֻזּוֹתוֹ חִלְּקָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מִשָּׂה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנִּתְּנָן נִפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתּוּב (שם) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵינּוּ מִחֲנִי נָא מִסִּפְרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מִכָּאן, (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לִילֵי מִשָּׂה בְּחִירוֹ עֲמַד בְּפִרְץ לְפָנָיו. וְכֵן כָּל הַצְּדִיקִים הִגִּינוּ עַל דּוֹרָם, וְלֹא הִנִּיחוּ מִדַּת הַדִּין לְשִׁלְטַת בְּהֵם. וְנַח הִתְעַפֵּב עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַאֲמַר לוֹ רַבּוּי דְּבָרִים שְׂמָא יִבְקֹשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ וְלֹא בִקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְעֲשֵׂה הַתְּבָה וְנֵאָבֵד כָּל הָעוֹלָם.

חכמת חיים

- א. "אין יהודי בודד בעולם, כל מקום שהוא הולך ה' אלוקיו עמו"
- ב. "כפי מחשבתו של האדם כך גם העולמות העומדים עליו"
- ג. "אומרים פקצת שבחו של אדם בפניו, וכולו שלא בפניו"